

AKuFF Hírmondó

Arbeitskreis ungarndeutscher Familienforscher
Magyarországi Németek Családfakutató Egyesülete
German Family Tree Researchers' Society in Hungary

XI. évfolyam, 30. szám

2015. április 11.

Tartalom

Az elnök előszava	2
Herczeg László: Látogatás a szolnoki családkutató klubban	3
Elisch Jánosné: Egy asszony élete a 18. században	5
Herczeg László: Könyvbemutató	7
Bolvári Csaba: Két problémával kevesebb	8
Herczeg László: Könyvbemutató	16
Sétáló Ferenc: Példák a családfakutatásban a szerencse és a véletlen szerepéről	18
Dr. Pencz Kornél: Jelky András elfeledett testvére	26
Dr. Pencz Kornél: Rejtett németek Magyarországon	39
Tagsági hírek:	41
Gyászjelentés	42

Honlapunk

www.akuff.org ,

**ahol az AKuFF-Hírmondó korábbi számai is olvashatóak
pdf formátumban**

Az elnök előszava

Úgy tűnik, hogy az előttünk álló 2015. esztendő mozgalmas és tartalmas lesz.

Ismét egy jelentős évfordulóra emlékezhetünk, november 1-én lesz tizenöt éve annak, hogy ugyanennyi taggal az egyesületünket Baján megalapítottuk. Szép lenne, ha ezt méltóképpen meg tudnánk ünnepelni.

Ez azonban talán már egészen más személyek feladata lesz, lejár ugyanis a jelenlegi vezetőség mandátuma. Az ez évi első találkozón, egyben taggyűlésen új elnökséget kell választani. Ez idő szerint nincsenek más jelöltek erre az igen nehéz feladatra, mint a mostani elnök, titkár és kincstárnok, de ki tudja, talán felnőtt közben egy újabb generáció, aki friss tetterővel új letet varázsol a megkövesedett csontokba.

A jogi hátterek változásai miatt az eddig jól működő egyesületi alapszabályunkat jelentős mértékben módosítani kell, egyebek mellett szükséges lesz, hogy az egyesületünknek legyen felügyelőbizottsága is. Remélem, lesznek olyan lelkes önkéntesek, akiknek elegendő idejük és kedvük van ennek az igen felelősségteljes feladatkörnek az ellátására.

Ezúttal három egyesületi találkozót szervezünk, június végére azt tervezzük, hogy egy két napos látogatást teszünk Mezőberényben, úgy, mint annak idején Eleken vagy Nagybörzsönyben. Azután azonban elengedhetetlen, hogy a jubileumi találkozónk Baján legyen megendezve.

Most akadt elegendő anyagunk, hogy az AkuFF Hírmondót hasonló színvonalon adjuk ki, mint a legutóbbi számát.

Belátom, hogy a következő találkozóig, túl rövid az idő, ezért az újabb szám csak ősszel fog megjelenni. Az időtényező tehát nem lehet akadálya annak, hogy a tagjaink izgalmas és tanulságos cikkekben számoljanak be kutatásaikról, amit ez úton tudnak az egyesület tagjai rendelkezésére bocsátani

Ajánlom, hogy az AKuFF Hírmondó mindkét nyelvű változatát lapozzák át, mert vannak hirdetések, fényképek, amik nem, vagy más formában találhatóak meg a két változatban.

Dr. Pencz Kornél

Herczeg László:

Látogatás a szolnoki családkutató klubban

Az AKuFF meghívót kapott Ari Ilonától, a mezőtúri és szolnoki családkutató club vezetőjétől a szolnoki Aba-Novák Agóra Kulturális Központ Családkutató Klubban, 2014. november 14-én megrendezett, szolnoki családkutatók közös összejövetelére.

A szolnoki csoportban szép számmal vannak családkutatók, akik a saját családjaik kutatásában komoly eredményeket értek el. Összejöveteleiken megbeszélik a legfrissebb eredményeket, újonnan szerzett ismereteket, érdekességeket és a felmerülő problémákat. Rövid ottlétem alatt azt tapasztaltam, hogy a tagok többnyire szolnokiak és a családok, amiket kutatnak is többnyire Bács-Kiskun megyeiek. Ebből adódóan kutatásaikhoz elsősorban a szolnoki levéltárat és az internet kínálta lehetőségeket használják.

Rendezvényeiken gyakran – érdekes előadásokkal – meghívott előadók is színesítik az összejövetelt. Ez alkalommal Dr. Kollega Tarsoly István a MACSE elnöke, *”Áttekintés az évszázadok során történt német betelepítésekről”* címmel tartott előadást. (Itt tennék említést arról, hogy Dr. Kollega Tarsoly István doktori disszertációjához is ezt a témát választotta.)

Az elnök úr rendkívül érdekes, részletes, vetítéssel szemléltetett előadása során bevezetett bennünket a téma legérdekesebb részeibe, kiemelve a kapcsolódó lényeges adatokat. Felvázolta a népesség alakulását, a XIV. századtól, a mohácsi időn keresztül érintve Erdély aranykorát, ismertette az 1689-es telepítési pátenst. Ezután I. Lipóton, III. Károlyon keresztül Mária Terézia uralkodása alatti fellendülés idejét mutatta be. Végül érdekességgént ismertette II. József kiváló szervezését, falu tervezését, szemléltetve a földműveseknek és iparosoknak adott kedvezmények és engedmények rendszerét. Az előadást követően a hallgatóság részéről sok volt a hozzászólás, sok érdekes kérdés vetődött fel és került megválaszolásra.

Ari Ilona felkérésére, néhány mondatban ismertettem, a Magyarországi Németek Családkutató Egyesületének – az AKuFF-nak – munkáját és célját. Ezzel kapcsolatban több kérdés is felvetődött, főleg az egyesület bajai székhelyével kapcsolatban. Nagy kíváncsisággal és érdeklődéssel hallgatták, hogy az egyesület milyen komoly szakkönyvtárral rendelkezik, és tagjaik milyen kiemelkedő és széleskörű kutatómunkát végeznek.

Érdeklődésükre válaszolva kitértem a saját családom kutatása terén, az alföldi települések közül – fő kutatási területként – Mezőberényben végzett munkámra is, aminek kapcsán kérdések sokasága merült fel. Végezetül az AKuFF egyesület nevében a csoport valamennyi tagjának, a kutatáshoz további sok sikert és kitartó munkát kívánva búcsúztam.

Elisch Jánosné:

Egy asszony élete a 18. században

A családfakutatás talán legizgalmasabb része, amikor az anyakönyveket lehet böngészni.

Ilyenkor a széljegyzetekben érdekes információkat olvashat az ember. Ilyen például mikor egy gyermek születési bejegyzésénél ez volt olvasható: „a gyermek Törökszentmiklóson született, a szülők ott dolgoztak aratáson, az édesanya a fiával alkalmas hely nem lévén hazahozatott és Solymáron keresztelték meg.”

Ebből a bejegyzésből is kitűnik, hogy milyen kemény volt az élet, hiszen az utolsó időben lévő kismama még elment a férjével napszámba dolgozni.

A másik dolog, amire felfigyeltem, hogy a házastárs halála után 1-2 hónappal már új házasságot kötöttek. Ez azzal magyarázható, hogy ha a férfi maradt özvegyen és volt több gyermeke, akkor hamarosan új asszony után kellett néznie, aki gondoskodik a gyerekekről és a háztartásról. Ha viszont egy asszony maradt özvegyen, akkor neki azért kellett férjhez mennie, hogy a föld meglegyen, művelve a háziállatok el legyenek látva. Az akkori körülmények között csak ilyen összefogással lehetett a gazdaságot és a családot fenntartani.

A Solymáron élő Izsák családot kutattam, és a szálak átvezettek a szomszédos Pilisvörösvárra. Meglepődve olvastam, hogy az 51 éves Izsák Lőrinc feleségül vette a 61 éves Schweiger Erzsébet gazdasszonyt. Kíváncsi lettem miért volt szükség még ebben a korban erre a lépésre. Tovább kutatva ennek az asszonynak a múltjában érdekes életút bontakozott ki előttem.

Schweiger Erzsébet kb. 1718-ban született, az első betelepülők gyermeke lehetett. 1738-ban feleségül ment a 33 éves özvegy Andres Péterhez, akinek az

első házasságából már volt 4 gyermeke: Mátyás 4 éves, Simon 3 éves, Helena 2 éves és József 1 éves.

Erzsébet és Péter házasságából 11 gyermek született:

1739-ben György-megnősült, gyerekei, unokái lettek.

1740-ben Márta - elhunyt egy hónapos korában

1741-ben Borbála - elhunyt egy hónapos korában

1742-ben János-további adat nincs róla

1745-ben János György - elhunyt egy hetesen (ikrek)

1745-ben Mihály - elhunyt egy hetesen (ikrek)

1746-ban Borbála - háromszor ment férjhez, gyermekei, unokái lettek.

1748-ban János György - további adat nincs róla

1750-ben Erzsébet - elhunyt 10 naposan

1752-ben Marianna - férjhez ment 11 gyermeket hozott a világra

1754-ben Rozália - háromszor ment férjhez, 9 gyermeke lett.

Andres Péter 1756-ban elhunyt, Erzsébet ekkor 38 éves volt és két hónap múlva újra férjhez ment. A férj a 39 éves Frajtl András cipőkészítő.

Az ő házasságukból született 4 gyermek:

1757-ben János - további adat nincs róla

1760-ban Jakab - elhunyt két hetesen (ikrek)

1760-ban Katalin - további adat nincs róla (ikrek)

1763-ban Mária - elhunyt fél évesen

Frajt András 19 évi házasság után 1773-ban elhunyt, így megint özvegyen maradt Erzsébet. 2 évig próbálta vezetni a gazdaságot, de aztán mégis csak férjhez ment az 54 éves özvegy Hamburger Józsefhez, akinek az előző házasságából 8 gyermeke született, de nem mind érte meg a felnőtt kort, 4 elhunyt kiskorában. Három felnőtt gyermeke pedig már megházasodott, csak egy gyermek, a 11 éves Mária Terézia volt otthon 1775-ben. Ez a házasság csak rövid ideig tartott mivel Hamburger József 1779-ben elhunyt.

Még abban az évben újra férjhez ment Erzsébet az 51 éves özvegy Izsák Lőrinchez, akinek 3 gyermeke volt az előző házasságából. Még 7 évig éltek együtt. 1786-ban 68 éves korában hunyt el Erzsébet, a férje pár hónap múlva követte.

Schweiger Erzsébet minden házassági bejegyzésénél olvasható volt Bäuerin= gazdasszony tehát feltételezhető, hogy már a szüleitől örökölt földet, házat és ezt próbálta megtartani és gyarapítani. A gyermekeiket számba vettem: sajátja 15 volt, ebből 2 ikerpár, a férjek gyermekeinek száma 15 volt, az unokákat már nem próbáltam összeszámolni!

Ez az életút akkor talán nem volt olyan különleges, de még is figyelemre méltó az a kitartás, ami a gyakori halálesetek ellenére is, erőt adott az újrakezdéshez. A bőséges gyermekáldás bizonyítéka a család szeretetének, és összetartó erejének.

Kérjük kedves kutatótársainkat, illetve mindazokat, akik lapunkat olvassák, küldjék el szakmai cikkeiket a Szerkesztőségbe, hogy azokat folyamatosan megjelentethessük! Csak elektronikusan megküldött (Word-fájl) cikkeket tudunk megjelentetni, kapacitáshiány miatt nem áll módunkban kézzel vagy írógéppel megírt cikkeket feldolgozni. Munkánkat megkönnyítik, ha írásaikat németül és magyarul is eljuttatják.

Mail: amrein.ilona@freemail.hu (Amrein Ilona)

Amennyiben adója 1%-ával szeretné az egyesületet támogatni, kérjük, az alábbi adószámot tüntesse fel nyilatkozatán.

Köszönjük!

18360062-1-03

Herczeg László:

Könyvbemutató

Az alábbi meghívót kaptam:

Tisztelettel meghívjuk

**A történelem segédtudományai I. GENEALOGIA 3. címmel
a Tarsoly Kiadó gondozásában megjelent kötet bemutatójára,
amelyre 2015. február 17-én 16 órai kezdettel a
Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Termében kerül sor.
(Budapest VIII., Múzeum krt. 14–16.)**

**Szerkesztők: Kollega Tarsoly István, Kovács Eleonóra, Vitek Gábor.
Szerzők: Gergely Anna, Katona Csaba, Kollega Tarsoly István, Kovács
Eleonóra, Márfi Attila, Mózessy Gergely, Oláh Tamás, Pandula Attila,
Péntekné Unghváry Mária, Török Róbert, Vitek Gábor
A könyvet bemutatja: prof. dr. Gecsényi Lajos, történész-levéltáros, a
Magyar Országos Levéltár nyugalmazott főigazgatója**

A Genealógia 1. kötet 2013-ban jelent meg. A 2. kötet 2014-ben és most 2015-ben a 3. kötet. mint a meghívóban is látható a Tarsoly kiadó gondozásában. A bemutatón Dr. Kollega Tarsoly István elmondta, hogy készül a heraldika 1. kötet és tervben van már a 2. kötet is.

Gecsényi tanár úr értékes előadásában a genealógiát és a heraldikát, mint a családkutatás elengedhetetlen segédtudományát mutatta be. Az anyakönyvekről azt fejtegette, hogy nem lehet róluk eleget beszélni olyan fontos részei a kutatásnak. A könyv egyes fejezeteit külön értékelte és név szerint bemutatta és dicsérte a szerzőket. A tanár úr még megemlítette a kényes és ritkán feldolgozott halottkémi, árvaszéki valamint diszpenzációs iratok feldolgozásának hiányát. Pandula tanár úr hozzászólásában a kutatás elemző, módszertani és leíró jellegét hangsúlyozta. Mindkét professzor kihangsúlyozta, hogy a Trianoni határok miatt elveszett területekről történelmünk nagyon értékes emlékeink mentése, rögzítése majd feldolgozása a hivatásos és amatőr kutatók nagyon fontos feladata.

A könyvbemutató hangulatát emelte a hely szelleme is. Az idős ember, mint én már a Magyar Nemzeti Múzeum lépcsőin felmenve, meg-megpihenve

és szuszogva is a történelemre gondol. A Széchenyi Terembe belépve elfelejti miért is jött ide. Nagy idők, nagy emberek, nagy dolgok jutnak az eszébe.

Idézet az internetről: „a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának díszterme, hol a Széchenyi Ferenc életnagyságú olajfestményű arcképe, a könyvtár ritkaságai (Corvin-kódexek, a legbecesebb kéziratok, Kossuth-könyvtár stb.) őriztetnek. E terem 1859. rendeztetett be s bebútorozására a magyar hölgyek 26,000 forintos adományának egy része fordítottott.”

Magasztos érzés volt ott lenni, és tanulságos volt a bemutatón részt venni.

Bolvári Csaba: Két problémával kevesebb

Kutatásaink során olykor szembesülünk azzal a körülménnyel, hogy egy bizonyos településen (ez szerintem bármelyik lehet) közel egyidőben azonos nevű emberek is élnek. Fokozza a bonyodalmat, amikorkétkonkrét házaspárról van szó, amiben mind a férjek, mind a feleségek neve is egyszerre megegyezik és induláskor csak ez az egy információ áll a rendelkezésünkre. Ilyenkor el kell különíteni egymástól a két a családot, majd ezek közül ki kell választani azt, amelyet valójában keresünk. Egyszóval a személyazonosságukat kell megbízható módon megállapítani az összes rendelkezésre álló adatok alapján. Egy ilyen sikeres esetet szeretnék bemutatni ebben az írásban.

A Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár interneten elérhető elektronikus kutatási lehetőségét kihasználva otthonról végeztem a kutatást. Szerencsére az illető plébánia (Kecel) anyakönyvei (K: 1741-1923, E/M: 1741-1953) mellett azok névmutatói is nézegethetők K: 1799-1925, E: 1746-2010 és M: 1840-2010 időszakokban.

1909. **január 21**-én **Jónás Anna** fiúgyermeket **szült**, akinek a keresztségben a **Márton** nevet adta. Itt a szertartást végző egyházi nem írta be a leányanya szüleinek a nevét - holott ez akkoriban bevett szokás volt. Megbízom elsősorban azt szeretne volna tudni; őt miért hívják Jónásnak és miért nem Opauszkinak?

Ez egy kis keresgéssel gyorsan kiderült: Jónás Anna csak 1909. **március 1**-jén **ment férjhez** Kecelen Opauszki Jánoshoz. Mivel a gyermek hamarabb

született, mint ahogy a házasságkötés végbement, így az anyja nevét kellett viselnie. Tehát egyházilag törvénytelen házasságból születettnek minősült, ennek pedig reá nézve szomorú következményei lettek. Az elmondások szerint e körülményét **Jónás Márton** nagyon szégyellte és egyáltalán nem is volt hajlandó erről beszélni a családban, holott mindenki tudott róla, csak a pontos oka nem volt világos.

Mivel a család eléggé szegény volt, így az apja az anyjával kötött egyházilag (is) törvényes házassága után már nem kérelmezte a fia nevére vételét. Már az is eléggé megterhelő lehetett, hogy mind az egyházi hatóságtól, mind a járási szolgabírói hivataltól előbb engedélyt kellett kérnie a házasságra. Ugyanis az özvegy soltvadkerti származású evangélikus, de keceli lakos, a hajadon pedig szintén keceli lakos, azonban római katolikus volt. Ebben az egyházközségben történt az egybekelés is, a megjegyzés rovat tartalmazza mindkét észrevételt. Itt a házasságkötéskor már beírta az anyakönyvbe a plébános a menyasszony szüleinek a nevét. Tehát már a kiindulási helyzet sem volt egyszerű. Viszont már meg is oldódott az első probléma. Ez persze hozta maga után a másikat, mert az előbbire adott egyértelmű magyarázat igen felkeltette az érdeklődők kíváncsiságát. Meddig lehet még visszamenni az időben, a családfát esetleg meddig lehet kidolgozni? E megbízást is elfogadva megint elkezdtem kutatni...

A Kecelen 1882. augusztus 26-án született **Jónás Anna** (a fentebb említett Jónás Márton anyja) szüleit **Jónás Mihály** és **Varga Máriané** néven hívták - ez a házassági bejegyzéséből derült ki számomra. A most még élő nagyon idős rokonok már a nevüket sem tudták, nemhogy még valamilyen más adatot róluk! A házasságkötési indexet nézegetve nagyon megörültem, mikor visszafelé haladva elég hamar megtaláltam az egybekelésüket. Ez az örömöm azonban nem sokáig tartott, mert két sorral feljebb még egy ilyen nevű párra bukkantam. Az egyik pár 1872. október 23-án, a másik 1868. november 25-én kelt egybe. Rögtön meg is néztem és teljesen ki is jegyzeteltem mindkét anyakönyvi bejegyzést. Most került előtérbe a tulajdonképpeni második probléma: ez a Jónás Anna az említett két házaspár melyikének a lánya?! Ehhez először is a házaspárokat valamivel különböztessük meg egymástól - például az elsőként egybekeltet jelöljük meg „A”-val, a másikat pedig „B”-vel.

Egyértelmű, hogy a dolog tisztázásához több adatra van szükség, különféle körülményeket kell felderíteni, majd ezeket az információkat megfelelő módon rendezni, hogy tiszta képet kapjunk.

Először: a két azonos nevű házaspár tagjainak adataivalóban különböznek egymástól, tehát 4 **különböző személyről** van szó. Ez a házasságkötéseik anyakönyvi bejegyzéseinek tartalmából egyértelműen kiderül, mert mindannyian **más-más szülők gyermekei**. Tehát Jónás Mihály és Varga Mária nevű házaspárok Kecelen:

<i>jel</i>	<i>esküvő dátuma</i>	<i>örömapák</i>	<i>örömanyák</i>	<i>életkor</i>	<i>lakcím</i>
„A”	1868. 11. 25.	Jónás József	Fejes Katalin (†)	26 év	Kecel 185.
		Varga József (†)	Szabadi Mária	19 év	Kecel 380.
„B”	1872. 10. 23.	Jónás János (†)	Mészáros Viktória	24 év	Kecel 444.
		Varga András (†)	Masek Jozefa	17 év	Kecel 45.

Másodszor: az előbbi adatsorokból látszik, hogy **két egybekelés között** majdnem pontosan **négy év** telt el. A házasságok egyik alapvető célja azutódok létrehozása, felnevelése, a létrehozott javak és ismeretek részükre történő továbbadása.

Tehát ezen négy év alatt **csak az egyik** (mégpedig a korábban egybekelt) **házaspárnak lesznek gyermekei**, akiket rendszerint meg is kereszteltetnek vélhetően ugyanazon a településen, ahol laknak. Ehhez **meg kell nézni** a kereszteltek **névmutatóját** - már ha van ilyen. Ez az apa vezetéknévének kezdőbetűjébontva, majd az évek növekvő száma szerint tömbösítve sorolja fel a bejegyzéseket. A tartalmát pedig apa teljes neve + anya teljes neve, a gyermek keresztnéve és a keresztelés hónapja és napjaképezi. A Jónás Mihály és Varga Mária házaspároknak Kecelen időrendben a következő 14 gyermeke lett megkeresztelve:

<i>Nő</i>	<i>gyermek neve</i>	<i>születési dátuma</i>	<i>lakcím</i>	<i>keresztapja</i>	<i>keresztanyja</i>
1.	Mihály	* 1870.08.07.	Kecel 185.	Turcsik József	Paplanyos Veronika

2.	József	* 1873.03.01.	Kecel 185.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
3.	Mária	* 1875.08.04.	Kecel 0	Szelestyei József	Sztakó Anna
4.	Erzsébet Veronika	* 1876.10.18.	Kecel 185.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
5.	Imre	* 1877.10.24.	Kecel 185.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
6.	Imre	* 1877.11.23.	Kecel 0	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
7.	Ilona	* 1879.08.05.	Kecel 241.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
8.	Mihály	* 1880.02.20.	Kecel 83.	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
9.	Sándor	* 1882.03.17.	Kecel 241.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
10.	Anna	* 1882.08.26.	Kecel 83.	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
11.	Mária	* 1885.06.06.	Kecel 83.	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
12.	János	* 1887.11.09.	Kecel 83.	Nagy János	Hunyadi Erzsébet
13.	János	* 1890.06.13.	Kecel [?]	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
14.	József	* 1895.01.13.	Kecel [?]	Flaisz Tamás	Varga Marcella

Harmadszor: a fenti kimutatás bal oldalára írt 3 oszlop adataira támaszkodva **teljesen kijegyzeteltem** az említett gyermekek keresztelési **anyakönyvi bejegyzéseit**. Ennek lényegét tartalmazzák a kimutatás jobb felének 3 oszlopában szereplő adatok. Most következhet a **rendszerzés**.

Negyedszer: a megelőző főbb adatokon (gyermekek neve és születési idejük) túl az előbbi pontban kifejtett további **információk** lesznek most a **döntő tényezők**; mégpedig a születéskori lakcím, illetve a keresztszülők neve. Mindezek segítségével immár nagyon egyszerű dolog volt a két család **szeparálása**, ami végül így alakult:

	oo	Jónás József	Fejes Katalin (†)	26 éves	Kecel 185.
A	1868. 11. 25.	Varga József (†)	Szabadi Mária	19 éves	Kecel 380.
1.	Mihály	* 1870.08.07.	Kecel 185.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
2.	József	* 1873.03.01.	Kecel 185.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
3.	Erzsébet Veronika	* 1876.10.18.	Kecel 185.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
4.	Imre	* 1877.10.24.	Kecel 185.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
5.	Ilona	* 1879.08.05.	Kecel 241.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
6.	Sándor	* 1882.03.17.	Kecel 241.	Turcsik József	Paplanyos Veronika
	oo	Jónás János (†)	Mészáros Viktória	24 éves	Kecel 444.
B	1872. 10. 23.	Varga András (†)	Masek Jozefa	17 éves	Kecel 45.
1.	Mária	* 1875.08.04.	Kecel 0	Szelestyei József	Sztakó Anna
2.	Imre	* 1877.11.23.	Kecel 0	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna

3.	Mihály	* 1880.02.20.	Kecel 83.	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
4.	Anna	* 1882.08.26.	Kecel 83.	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
5.	Mária	* 1885.06.06.	Kecel 83.	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
6.	János	* 1887.11.09.	Kecel 83.	Nagy János	Hunyadi Erzsébet
7.	János	* 1890.06.13.	Kecel [?]	Szvetnyik Imre	Kornóczi Anna
8.	József	* 1895.01.13.	Kecel [?]	Flaisz Tamás	Varga Marcella

Ötödjére nem elhanyagolható az **elemzőellenőrzés** sem! Vagyis miért pont így jött ki a fenti csoportosítás, illetve biztosan jó ez így?

Az „A” család láthatólag szorosan tartotta a **komaságot**, minden gyermeküknek ugyanazon házaspárt választotta keresztszülőnek. Csak egyszer költöztek, vagy a házuk számozása változott a fejük felett. A „B” család eleinte nem rendelkezett saját **lakással**, vagy annak nem volt önálló száma. Később már volt, végül pedig ezt egyszerűen nem írták be az anyakönyvbe - erre szolgál a [?] jelzés. A komaságot már lazábban kezelték, hiszen nem mindig ugyanaz a házaspár volt a gyermekeiknek a keresztszüleje.

Jelentőséggel bír az 1877-es és az 1882-es esztendő is: ekkor **mindkét családnak született egy-egy gyermeke**. Ráadásul az utóbbi alkalommal a fiak **ugyanazt a keresztnévet** (Imre) is kapták! Egy adott évben egy asszony csak egyszer képes gyermeket szülni, továbbá **két egymást követő szülés** között nem lehet 1, illetve 5 hónapnyi időkülönbség. Önmagában már ez a tény is elegendő a két azonos nevű családnak az egymástól való **megkülönböztetésére**. Azonban ilyenkor is még meg kell nézni azt az időszakot, amikor csak az előbb házasodottak kereszteltetnek. Mindezek alapján immár egyértelműen **beis azonosíthatók** az azonos nevű családok.

Végezetül: ennek a cikknek a megírására több tényező is sarkallt.

Egyrészt, akiről a lakó-, vagy munkahelyén a köztudatba megy át, hogy helytörténeti és/vagy családkutatással (is) foglalkozik, azt különféle emberek (munkatársak, utca-/falubeliek, ismerősök, „csak úgy” spontán érdeklődők) előbb-utóbb megtalálják és kérdezzetik erről meg arról, de mégis szorosan ezen témáknál maradva. Ilyenkor illik valami frappánsat válaszolni, ami nem mindig egyszerű és kézenfekvő. Az ma már közhelynek számít, hogy „majd

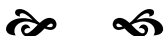
utánanézek és holnap megmondom, ha találok valamit”. A tudást nem adják ingyen, boltban sehol sem kapható, csak másoktól lehet elsajátítani. Ehhez azonban sokat kell tanulni, még egy-egy apró részletnek is utánajárni. Pláne, ha az éppen régóta hiányzó láncszemről van szó, amiről eleinte még halvány fogalmunk sincs, hogy lényegében mi is az, vagy egyáltalán hol is keressük. Lehet, hogy már régóta ott van a szemünk előtt, de valamilyen okból egyszerűen nem ismerjük fel a mibenlétét. Itt most csak az **általános elvekről**, meg a **módszerekről**, a tudni „ki-mit-mikor-hol-hogyan”-okragondolok. Viszont nagy mennyiségű, konkrét és részletes információt tényleg ne várjon el senki sem fejből azonnali válaszként. Mindezek megszerzésére, majd fogyasztható módon való tálalására, továbbadására ténylegesen sok idő és munka kell - olykor még némi anyagi áldozat is.

Másrészt az **emberi tudást** az **őszinte kíváncsiság** viszi előre. Hányszor találkoztunk már azzal a kijelentéssel, hogy „ezt, vagy azt szeretném tudni, vagy elérni, de nem tudom, hogy hogyan fogjak neki, vagy kitől kérjek segítséget, esetleg azonnali kézzelfogható eredményt, ami alapján már el tudnék indulni”. Véleményem szerint ez a tudni, és/vagy tenni akaró ember helyes hozzáállása úgy általában a dolgokhoz. Ha valaki már megoldott egy a fenti cikkben felvázolt, vagy ehhez hasonló problémát, és a **megoldó kulcsot**, vagy **receptet** valamilyen módon **továbbadja**, az kétségtelenül **segíteni** is szeret. Akár kérésre, akár kéretlenül - ez most lényegtelen. De az már nem, hogy veszi a fáradságot és teszi a dolgát. Előbb-utóbb úgyis talál magának hasonló érdeklődésűt, vagy ilyen jellegű problémával küszködőt, akiből egyszer majd ennek hatására hasonló segítő vagy társ lesz, aki nem csak saját magának, hanem másoknak is a javára válik. Igen ám, de ilyen nem terem minden bokorban. Ezért kell az ilyet is kutatni, idővel és fáradsággal megtalálni. A megszerzett egyéntalkalmazni, a tudását közösen fejleszteni (ne csak másolni), hogy a megszerzett **ismertektovább** tudja majd **adni**.

Aztán vannak, akiket nem érdekelnek a részletek, a mögöttük megbúvó életek, történetek, körülmények. Csak a kész „terméket” akarják (azonnal) látni, birtokolni, esetleg - némi haszonnal is - továbbadni. A harmadik csoport tagjai egyáltalán nem foglalkoznak az adott témakörrel, teljesen közömbösek, netán hallani sem akarnak róla. Esetleg csak akkor mutatnak valami kis affinitást, ha valami érdekük fűződik ahhoz, vagy netán hasznuk származik abból – ekkor szinte bármilyen áldozatra hajlandók. Ezek az emberek általában nem keresnek meg minket, mi se várjunk tőlük nagy csodát.

Harmadszor: aki élete folyamán az előzőtől teljesen új helyre vagy környezetbekerül, az előbb-utóbb igyekszik annak a közösség elvárásainak, életmódjának megfelelni, egyszóval beilleszkedni, **aktív közösségi életet** élni. Természetesen ő is hoz magával különféle értékeket a csoportba, amelyek be is épülhetnek a mindennapi életvitel helyi rendjébe. E cikk egyébként úgy kapcsolódik a német nemzetiség családfakutatásához, hogy a szomszédos eredetileg vegyes tót-magyar településről (Kecel) Jónás Márton egyik unokája egy **császártöltési** sváb lányt vett feleségül, akivel jelenleg is itt él. Aki pedig felvállal egy település családkönyvének összeállítását, annak elvileg tisztában kell lennie az összes ide érkező család származási helyéről, a megjelenésük körülményeiről, okáról.

Negyedszer: az egyesületben végzett, vagy végzendő munka közé tartozik az **ismeretterjesztés**. Ennek egyik legkézenfekvőbb példája és/vagy lehetősége az egyesület újságjában, illetve honlapján való megjelentetés. Akadnak olyanok, akik erre egyáltalán nem hajlandók, és akadnak olyanok is, akik szóban hajlandók ugyan, de valójában nem tesznek semmit sem. Ez utóbbiak a csak ígéretők. Én nem szeretném, ha ez utóbbi csoportba sorolnának.

Felhívjuk tagjainkat, hogy amennyiben lakó- vagy származási helyükön segítséget tudnak nyújtani egyesületi találkozó megszervezésében, jelentkezzenek.

Feltétel, hogy 50-70 személy részére elegendő hely legyen, valamint az étkezési lehetőség biztosított legyen.

Jelentkezni az egyesületi találkozókon személyesen, vagy írásban dr. Pencz Kornél elnöknél lehet.

Szeretnénk, ha találkozóinkat hosszabb időre előre meg tudnánk tervezni, hogy a tagjaink az egyéb programjaikat ennek megfelelően tudják alakítani.

Herczeg László:

Könyvbemutató

Az alábbi meghívó jutott el hozzám:

**NAGY SEGÍTSÉG 2.” címmel
Aba Novák Agora Kulturális Központ gondozásában megjelent kötet
bemutatójára,
amelyre 2015. február 12-én 14 órai kezdettel a
MNL Országos Levéltára Lovagtermében került sor.
(Budapest I. ker. Bécsi kapu tér)**

Az eltelt évek alatt már számtalanszor jártam ebben az épületben, és minden alkalommal, mint a nemzeti kincsek gyűjteményének egyik fellegvárát látom benne.

Most korábban érkeztem és volt időm emeletről emeletre újra bejárni és megcsodálni ezt a gyönyörű épületet. Aki még nem látta ajánlom, ha teheti, nézze meg ezt a romantikus, historizáló stílusú épületet. Az 1874-ben főlevéltárnokká kinevezett Pauler Gyula útmutatása alapján Petz Samu műegyetemi tanár készítette el az Országos levéltár épületének terveit.

A könyvbemutatóra a lovagteremben került sor. Köszöntőt mondott és a kötetet bemutatta: Dr. Fülöp Tamás MNL megyei főigazgató helyettese. A bemutatón még közreműködött Prof. Dr. Pandula Attila a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság elnöke, valamint Molnár Lajos Milán igazgató az Aba-Novák Agora Kulturális Központ (Szolnok) igazgatója. A könyvbemutató szervezője Ary Ilona a szolnoki Aba-Novák Agora Kulturális Központ Családkutató klubjának vezetője volt.

Pandula tanár úr a már régebben kiadott 1. kötetről, és a most kiadott 2. kötetről is elismerő hangon beszélt, mit olyan füzetekről, amire az amatőr családkutatóknak nagy szükségük van, és ami nagy segítséget jelenthet a munkájuk során. Többek között eligazítást találunk benne, hogy mit kell, és mit érdemes tudni az anyakönyvekről, az adatok gyűjtéséről, rögzítéséről rendszerezéséről. Előadásukban ezt a témát Dr. Berkes József nyugalmazott főlevéltáros, és Ary Ilona a hosszú munkásságuk alatt összegyűjtött tapasztalatokat megosztva, bővebben is kifejtette.

A kiadványban szereplő külső forrásokról Dr. Cseh Géza főlevéltáros írt. A füzetben Gyimesi Imre tollából mellékletként megtalálható az anyakönyvekben gyakran szereplő latin kifejezések és a hónapok megnevezéseinek magyar megfelelője, valamint B. Sipos Gabriella összeállítása a halált okozó betegségekről és az ehhez kapcsolódó latin-magyar szótár is. A kutatásokhoz felhasználható internetes oldalak listáját Ary Iлона készítette.

Örülök a meghívásnak és a lehetőségnek, hogy a bemutatón részt vehettem. Sok érdekes és értékes ismerettel gazdagodtam.

AZ EGYESÜLET KIADÁSÁBAN MEGJELENT KÖNYVEK:

1. Riszt András: Nagypárad község családkönyve 1723-1945
2. Ament Andor: E L E K benépesítése a törökvész után (1724-1800)
3. Amrein Ferenc - Amrein Iлона - Auth Szilvia: A Baranya megyei katolikus települések Mecseknádasd és Óbánya családkönyve 1721-2007
4. Stefan Rettig - Josef Skribanek † : Vaskút családkönyve 1772 - 1947
5. Maléth István: Gyoma evangélikus családkönyve 1835-1918

	<u>Áruk tagoknak</u>	<u>egyesületen kívülieknek</u>	<u>külföldre</u>
1.	3.000,- Ft	3.500,- Ft	25 €
2.	1.500,- Ft	2.000,- Ft	10 €
3.		ELFOGYOTT!	
4.	9.900,- Ft	9.900,- Ft	59 € (AKdFF-nél)
5.	4.700,- Ft	4.700,- Ft	25 €

+ postaköltség

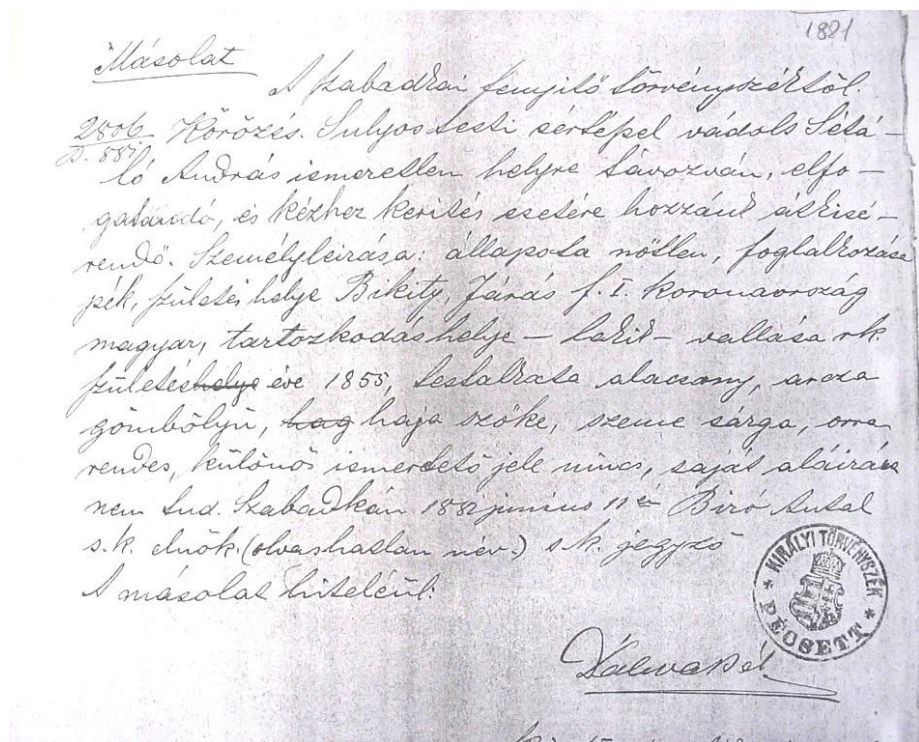
A könyvek megvételével az AKuFF könyvkiadási tevékenységét támogatja!

Sétáló Ferenc:

Példák a családfakutatásban a szerencse és a véletlen szerepéről

A Baranya megyei Levéltárban kutattam az anyai őseimet, amikor a Baranya Megyei Alispáni iktatókönyvben a következő mellbevágó szöveget olvastam: a szabadkai fenyítő törvényszék körözi Sétáló Andrást:

„A szabadkai fenyítő törvényszéktől 25/B.881 körözés súlyos testi sértéssel vádolt Sétáló András ismeretlen helyre távozván, elfogatandó és kézhez kerítés esetére hozzánk átkisérendő. Személyleírása: állapota nőtlen, foglalkozása pék, születési helye Bikity (ma Bácsbokod), járás f. I. koronaország magyar, tartózkodási helye – lakik – vallása rk., születés éve 1858, testalkata alacsony,

arca gömbölyű, haja szőke, szeme sárga, orra rendes, különös ismertető jele

Az Interneten kutattam a Sétálók után, beírtam a Sétáló nevet és sok személy mellett egy elbeszélésre bukkantam. Az elbeszélés szerzője Varga S. József, az elbeszélés címe: *GYEREK*. Az elbeszélés főhőse özvegy *SÉTÁLÓ MÁRTONNÉ*.

Varga S. József Békés megyei születésű, de gyerekkorában került Tolna megyébe. Újságíró volt. Idős emberekről írt elbeszéléseket. Sétáló Márton vasutas volt, szolgálati helye Bata vasúti őrház volt.

Az elbeszélést megmutattam Sétáló Mártonné született Sétáló Mária (!!!) unokájának – Várnagy Sétáló Valériának – de Ő nem hiszi, hogy a nagyanyjáról lenne szó. Tolnában Márton keresztnévű Sétáló csak volt.

A bikityi (bácsbokodi) Sétáló Fülöp az 1856 és 1861 évek között hagyta el szülőfaluját és családjával Zentára költözött. Fülöp és leszármazottai iparosok (lakatos, kovács) voltak.

A zentai Sétáló kovácsról a „*Tiszavidék*” című zentai újságban emlékeztek meg a közelmúltban.

„Egykor volt mesteremberek

Belvárosi kovácsműhely Zentán 1935-ben

A fényképen látható zentai kovácsműhely még 1935-ben is működött. Valamikori Sétáló mester úr várta itt a piacra érkezőket, akiknek javításra szorult a járművük. A bognárok idehozták vasalás végett a kerekeket. A fotó megőrizte a fatuskón lévő üllőt, a kalapács alatt pedig a patkót. A három kovácsmester rövid bőrkötényben, kalapáccsal, a jobb szélen pedig hosszú vászonköpenyben a bognármester áll, hátratett kézzel (Belec János a harmincas évek derekán váltotta ki a kerékgyártó ipart). Ő gurította ide a két kereket, miután kijavította őket. A befejező munkálatokat a kovácsmesterek végzik majd el, amint sor kerül rá.

Ha úgy adódik, lovakat is patkolnak rögvest, mert türelmetlenek, nem várhatnak holnapig. A nyári kánikulában adódik a legtöbb munka, mert kiszárad a kocsi kerékagya, kilazulnak a küllők és lötyögnek a kőrisfa talpak. A löcsők kitaratóan tűrik a nyári hőséget, a hámfá meg talán örökös, mert „parasztmárványból”, azaz akácfaából készült, állítja a szóbeszéd.

A mai Posta utcában állt a Sétáló-ház, nagy udvarral éa kovácsműhellyel. A sarkon volt a Szent Anna-szobor, által neki a vegytisztító,

aztán a Reinholczpékség, majd Nešić Isidor fodrászüzlete, egy kis ház és ekkor következett a Sétálóház, az utca hűvös oldalán. Ma már irodák és lakások vannak az említett helyen, emeletes épületek.”

A Zentán élő Sétáló leszármazott ma is a Posta utcában lakik egy családi házban, az utca elején. Ő is ipart űzött, bádogos a szakmája.

Az 1939-es évek végén, vagy az 1940-es évek elején édesapám elment a bácsbokodi „Kávés” Hanzi kocsmájába. Hanzi bácsi édesapámnak bemutatott egy férfit. A két férfi SÉTÁLÓ néven mutatkozott be egymásnak. Az idegen férfi neve Sétáló Rezső volt. Sétáló Rezső mozifilmeket hozott Hanzi bácsinak, mert Hanzi bácsi volt a helyi mozi tulajdonosa.

MAGYAR SZÓ .COM

Címoldal | Belföld | Külföld | Kitekintő | Régiek | Közelkép | Gazdaság | Művelődés | Sport

Üdvözlök honlapunkon! | Belépés/Regisztráció | Írjon nekünk! | Könyvtár: Foci VII 2010

Egykor volt mesteremberek

Belvárosi kovácsműhely Zentán 1935-ben

2010 június 20. szerda | 1 hozzászólás

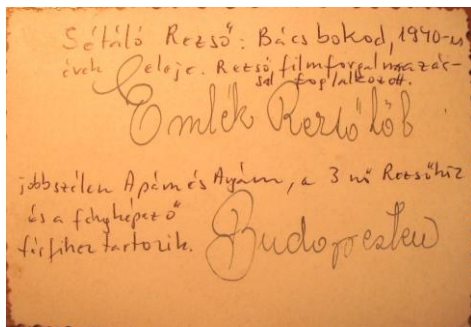

Egy fotó az utokornak

A fényképen látható zentai kovácsműhely még 1935-ben is működött. Valamikor Sétáló mester úr várta itt a piacra érkezőket, akiknek javításra szorult a járműük. A bogárnok idehozták vasalás végett a kerekeket. A foto megőrizte a fatuskon lévő ilyet, a kalapács alatt pedig a patkót. A három kovácsmester rövid bőrkötényben, kalapáccsal, a jobb szélén pedig hosszú vaszonkötényben a bogárnemester áll, hátrattett kézzel (Belec János a harmincas évek derekán váltotta ki a kerekgyártó ipart). Ő gurította ide a két kereket, miután kijavította őket. A befejező munkálatokat a kovácsmesterek végzik majd el, amint sor kerül rá. Ha úgy adódik, lovakat is patkolnak rögvest, mert az állatok türelmetlenek, nem várhatnak holnapig. A nyári kánikulában adódik a legtöbb munka, mert kiszárad a kocsi kerekgyája, kilazulnak a küllők, és lótyógnak kórisfa talpak. A lócsök kitartóan tűrik a nyári hőséget, a hámfa meg talán örökös, mert „parasztmárványból”, azaz akácfaiból készült, állítja a szobeszed.

A mai Posta utcában állt a Sétáló-ház, nagy udvarral és kovácsműhellyel. A sarkon volt a Szent Anna-szobor, által neki a vegyztisztító, aztán a Reinholczpékség, majd Nešić Isidor fodrászüzlete, egy kis ház, és ekkor következett a Sétáló-ház, az utca hűvös oldalán. Ma már irodák és lakások vannak az említett helyen, emeletes épületek.

Minderről a megsárgult könyvlapok is mesélni tudnak. A török hódoltság előtt Zentának aránylag fejlett ipara volt, iparosai céhekbe tömörültek. Az 1702. évből származó összeírás adatai szerint például Zentán már nyolc iparosműhely létezett. Az ipar fejlődése a polgári közigazgatás alatt meggyorsult. 1791-ben az iparosok száma már hatvanhárom. 1815-ben több céh alakult, felélve például a kovácsokat, a kerekgyártókat, a köteleseket és az üveges mesterembereket. Az Ipartegylet 1879-ben jött létre, majd ipartársulat működött, 1888-ban létesült Zentán az Ipartestület (erről – száz évre rá – a zentai posta is megemlékezett).

Édesapám Rezsőt és társait – Rezső feleségét és egy másik házaspárt – meghívta a családi házukba. A találkozásról készült két fénykép, melyeket Rezső az előhívás és másolás után postán elküldte szüleimnek.

Édesapám felcseperedett koromban nem tudta elmondani a Rezsőre vonatkozó ismereteit, valójában nem tudott róla mást, mint azt, hogy filmügynök.

2007. évben határoztuk el, hogy Bácskossuthfalván (Szerbia) tartjuk a Sétáló találkozót. Ezt a szándékunkat a Facebookon is közzétettük.

Egy vasárnapi délelőtt egy lány telefonált, feleségem beszélt vele. A lány Sétáló Tímea néven mutatkozott be, elmondta, hogy budapesti lakos. Érdeklődött a megrendezendő találkozóról.

Tímea megadta a telefonszámukat. Még aznap felhívtam a megadott telefonszámon Tímeáékát. Egy férfi vette fel a telefont, Ő Sétáló Károly néven mutatkozott be. Beszélgetésünk során megkérdeztem, hogy hívják az édesapját. Közölte, hogy Sétáló Rezső. Én meg elmondtam, hogy édesapáméknak vendége volt Rezső és felesége. Károly elmondta, hogy apja filmoperatőr volt, külföldön – Svájcban, Németországban – is filmezett. Ezzel kapcsolatban a Wikipédiában a következőt olvastam:

„Budapest a híradó és dokumentum filmek tükrében a kezdetektől 1945-ig

*....Természetesen ennél sokkal többen készítettek mozgófilmképeket a főváros nevezetességeiről olyanok nevét alig-alig jegyzi a szakirodalom. Ezek közé a „névtelen katonák” közé tartozik **SÉTÁLÓ REZSŐ** is, aki 1936 óta tevékenykedik a*

filmszakmában és Svájcban már több kultúrfilmvet is rendezett, amikor visszatelepedett Magyarországra. Nagy ritkán felkérték egy-egy komolyabb munkára, ami egy kultúrfilm vagy rövidke reklám képfelvételből állt, de leginkább abból élt, hogy kamerájával a várost és az érdekesebb jeleneteket, hangulatképeket megörökítette, majd eladta a filmgyárnak. Sokan foglalkoztak ilyesmivel akkoriban, hiszen számos olyan operatőr dolgozott a filmgyártó cégeknek, akiknek lakásában „bevetésre készen” álltak a legkülönbözőbb témájú érdekesebbnél érdekesebb zsánerképek, amelyeket mint darabárút lehetett megvásárolni.”

Károly és családja eljött Bácskossuthfalvára, a 2007. szeptember 15-én tartott Sétáló találkozóra.

Sétáló Rezső ükapja Bikityen (Bácsboko) született 1819.12.03-án. Rezső nagyapja – Károly András – Baján született, felnőtt korában üzletvezető volt. Bajáról valamikor az I. világháború előtt Nagybecskerekre költözött, ott nősült meg és gyerekei is ott születtek. A család 1937-ben visszahonosította magát és Budapesten telepedtek le. (1919 után Nagybecskerek Jugoszláviához tartozott, ma Szerbiához.)

Sétáló Margit oldalági rokonom 1931.08.01-én férjhez ment **Frank** József kereskedő segédhez. Egy József nevű fiúk született (Bácsbokod, 1935.03.04-Szekszárd, 1989.11.21.). Elemi iskolában együtt jártunk. Én Pécsre kerültem, Jóskáról annyit tudtam, hogy könyvelő lett egy TSz-ben, megnősült, egy Ervin névre keresztelt fia született. Egyszer a 60-as években családjával meglátogatott. Ezek után szüleivel együtt eltűntek szemem elől.

2009.09.26-án volt az egyesületünk eszéki kirándulása. Az ebédnél Dr. Koppány Imre és felesége és én a feleségemmel ültünk egy asztalnál. Beszélgettünk, ismerkedtünk. Imre elmondta, hogy Dombóváron született, én meg megemlítettem, hogy Bácsbokodon születtem. Erre Imre megkérdezte, hogy ismertem-e Frank Józsefet. Csodálkoztam, hogy Ő ismerte, mondtam, hogy az unokaöcsém. Imre közölte, hogy Jóska feleségül vette a húgát, így Jóska az Ő sógora volt. Múlt időt használt, mert Jóska súlyos vesebetegségben meghalt. Imrétől tudtam meg Jóskára vonatkozó adatokat, felesége nevét, házasságkötésük idejét, leányuk nevét és születési idejét.

Zentán született Sétáló Piroska Prisca (1881.01.14-), házasságot kötött **Bruckner** Gyula evangélikus vallású vaskereskedővel. Piroskáról csak annyit tudtam, hogy 1949.06.04-én Szentistvánteplepn (Budapest feletti település) meghalt.

A gyászjelentés (parte cédula) fontos információkat tartalmazott: Piroska a halál esetén már nem Bruckner néven élt, hanem Madarász Istvánné volt, a gyászolókat név szerint felsorolta (régí szokás szerint) . A Madarász név jelenthette, hogy Piroska Bruckner férje meghalt, de jelenthette azt is, hogy Bruckner Gyulától elvált.

A gyászolók között a legfeltűnőbb név a Dr. Prónay Aladár volt. Tudtam, hogy a Prónay név történelmi jelentőségű, mert Prónay Pál részt vett az 1921-ben a nyugat-magyarországi harcokban (Lajtabánság). Úgy véltem, hogy Sétáló Piroska egyik leányának ehhez a családhoz lett köze. Én ezt nagy dolognak

tartom, mert ez azt bizonyítja, hogy a társadalmi osztályok között a falak nem voltak már áthághatatlanok.

Megnéztem a Révay lexikonban a Prónay szócikket és innen tudtam meg, hogy a Prónayaknak van egy evangélikus bárói ága és egy köznemesi katolikus ága. Prónay Pál báró volt és evangélikus.

Törtem a fejem, hogy miképpen tudom megtalálni Piroska leszármazottaival a kapcsolatot. Eszembe jutott, hogy talán Budapesten élnek Prónay leszármazottak és náluk kell keresnem a megoldást. A gondolatot tett követte, megnéztem a budapesti telefonkönyvet és ott több Prónay nevű előfizetőt találtam. A telefonkönyvben szereplő Prónayak neve egyrészt „i” betűvel, másik része „y”-al végződik. Az „y”-al végződő Prónayak között volt egy Aladár keresztnévű is. Elhatároztam, hogy nála kísérlem meg a kutatást.

Felhívtam Prónay Aladárt, bemutatkoztam és elmondtam, hogy egy olyan Prónayt keresek, akinek felmenői között van Dr. Prónay Aladár, akinek a felesége Bruckner Ilona és Bruckner Ilonának az édesanyja Sétáló Piroska. Azt felelte az úr, hogy a felsorolt személyek az Ő szülei és a nagymamája. Nagyon örültem a válasznak. Megkértem Prónay Aladárt, hogy járuljon hozzá, hogy meglátogassam. és ismertesse Sétáló Piroska történetét.

Prónay Aladárt felkerestem (2007.02.07.), szívélyesen fogadott és elmesélte mindazt, amit Sétáló Piroska életéről tudott. Így sikerült kideríteni Piroska történetét.

A felsorolt példák véleményem szerint bizonyítják a véletlen és a szerencse szerepét a kutatásban. Remélem, hogy kutatótársaimnak is lesz ezekhez hasonló szerencséje.

Dr. Pencz Kornél:

Jelky András elfeledett testvére

Baja városának talán leghíresebb fia volt Jelky András, köszönhetően annak, hogy Hevesi Lajos regényt írt az életéről. Számos írás született már ez

előtt is Jelky András életéről¹, majd a XX. századtól törekvések voltak arra is, hogy a valós történelmi, családtörténeti háttérrel is feltárják. Borsay Jenő², nyugalmazott jegyző, a bajai múzeum alapítója, dr. Solymosi Ede³, a bajai Türr István Múzeum igazgatója, dr. Paul Flach⁴, vaskúti születésű német jogász-levéltáros, majd legújabban dr. Pusztai Gábor⁵, a Debreceni Tudományegyetem Néderlandisztikai Tanszékének tanszékvezetője írtak rendkívül alapos forráskutatások nyomán különböző jellegű publikációkat. Dr. Tarsoly Péter,

¹ Hevesi Lajos: Jelky András bajai fiú rendkívüli kalandjai ötödfél világrészben (Pest, 1872)

Czibor János által átdolgozva: Jelky András kalandjai. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, 1961

²

- *Sándor István: Jelki Andrásnak, egy született Magyarnek története, a'ki, minekutánna sok szerentsétlen eseteken etc. által ment volna, végtére Batáviában nevezetes tisztségekre hágott (Győr 1791)*
- *Ein ungarischer Robinson. in: Die Debatte c. bécsi napilap Nr. 173. és 174. IV. Jahrgang 1867*
- *Rückblick in die Vergangenheit. in: Der österreichische Zuschauer, 30. Juli 1838*
- *Einige Nachrichten über einen merkwürdigen Reisenden unseres Kaiserstaates. in: Der Wanderer, Nro 249, Sonntag, den 5. September 1824*

Mindegyik olyan magabiztosan állít olyan helytelen tényeket, pl. születési időt, testvérek, atya nevét, hogy az ember elbizonytalanodik: valóban a ma általunk ismert adatok helyesek-e.

³ Jelky András in: Sugovicán innen – Dunán túl (Bajai Honpolgár Könyvek, Baja, 2007) p. 301-329.

⁴ Paul Flach: *Andreas Jelky, der Robinson Ungarns* c. rövid írása kissé spekulatív. Annál hasznosabb a „*Die königlichen Privilegienbriefe der Stadt Baja (Ungarn)*” c. műve (München 1979), melyben a nemzetiségi alapon szervezett mezővárosi tanács tagjainak listáját adja közre, amiből kiderül, hogy Johann Georg Jelka mindig németként szerepelt.

⁵ *A nem létező Jelky András (Fikció és valóság a világjáró bajai szabólegény történetéről)* in „alföld – irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat”. Hatvanötödik évfolyam, 2014/1

Az írás egyedi és különleges a holland források precíz áttekintése miatt, egyébként is a forrásmegjelölések rendkívül alaposak.

geodéta, egyetemi adjunktus, a Nyugat-magyarországi Egyetem oktatója pedig¹ egészen különleges szemszögből közelítette meg a témát: a kandy-i kaland valóságának jár utána.

Ezek a tudományos igényű művek alapján is még nagyon sok fehér folt maradt még Jelky András élete, származása körül, pl. a család eredete, azaz, hogy honnan kerültek a Jelkyk (mert most az egységesség kedvéért maradjunk ennél a névváltozatnál) Bajára, mennyire voltak szláv eredetűek, illetve németek, illetve – ami számomra nagyon izgalmas kérdés – honnan veszik egyes korai életrajzok Jelky András 1730. július 30-ai születését. Ennyi érdekes kérdés elragadja a kutató fantáziáját, számtalan ötletem is van, de lehet, hogy soha nem sikerül megnyugtató válaszokat adnom.

Jogász szakmám mellett a családfakutatás, azaz a genealógia a szenvedélyem, immár 20 éve. Ez idő alatt sok tapasztalatot, kiterjedt kapcsolatkört szereztem, és ilyen jellegű társadalmi szervezetet is vezetek, a Magyarországi Németek Családfakutató Egyesületét (AKuFF). Ebből következik az is, hogy a történelmi, helytörténeti eseményeket, személyeket is genealógiai szempontból közelítem meg. A fentebb említett szerzők műveiből, valamint saját kutatásaimból összeállítottam a Jelky-nemzetség családfáját, grafikus családfaprogramban ábrázolva, mert egy családfát csak lerajzolva lehet áttekinthetően tanulmányozni. Ezt örömmel teszem közkinccsé. *(A fenti QR kóddal a családfa megtekinthető az Interneten.)*²

¹ Tarsoly Péter: *Jelky András és a kandy-i Szent Fog Templomának barlangja*. Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat e-könyvtára, 2011

http://www.barlang.hu/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=410&Itemid=85

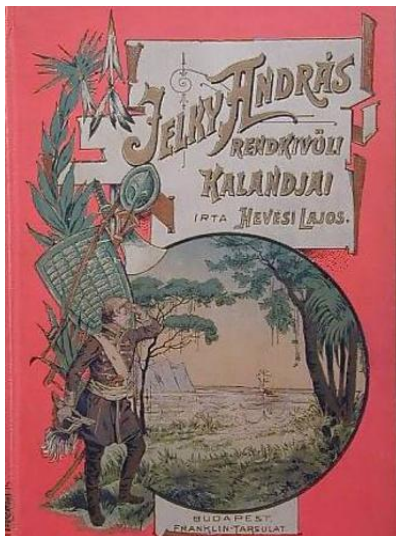
² <http://gw.geneanet.org/kornelpencz?lang=de&v=JELKY&m=N>

Johann Georg Ilka, azaz hogy következtesek maradjunk, Jelky György szabómesternek két házasságából 12 gyermeke volt, közülük hatról tudunk valamit.

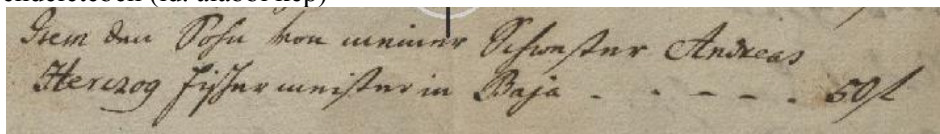
Az egyik természetesen maga Jelky András, a világjáró. Mivel talán nem mindenki ismerő a személyét, hiszen bármilyen furcsa is, nem mindenki bajai ebben az országban, röviden felvázolom az ő élettörténetét. Jelky András 1738. április 20-án született Baján, és ő is, miként apja és fivérei, a szabómesterséget tanulta ki. Mint fiatal legény, a testvéréhez ment ki Bécsbe szakmai gyakorlatot szerezni, majd – testvére ajánlásával – Párizsba akart utazni, hogy ott egy híres szabómesternél a szakmai ismereteit tovább bővíthesse, finomíthassa. A német birodalom több városán keresztül vándorolt, mígnem Aschaffenburgban porosz katonafogók erőszakkal besorozták és Hollandiában behajózták. Sok-sok kaland és szenvedés után (hajótörés, rabszolgakereskedők stb.) Batáviában magas igazgatási hivatali pozíciót ért el, családot alapított és tehetős emberként tért haza felesége halála után először Bécsbe, majd onnan Budára, ahol letelepedett, újránősült és 1783. december 6-án meghat. Végrendeletében – ahol is nevét hollandosan Jelleke-ként írja – csinos vagyonról rendelkezett.

Tudjuk, hogy a legidősebb testvére, Matthias oder Matthäus (azaz Mátyás vagy Máté), Baján maradt, és bár eredetileg ő maga is szabómester volt nyitott egy kocsmát. Baján halt meg 1767. december 3-án ötven esztendősen, kérdéses, hogy ő egyáltalán már Baján született-e. Az összes többi testvért azonban már Baján keresztelték.

A legidősebb nővére, Magdalene vagy Helene (jó lecke családfakutatóknak: ezt a két családnevet német nyelvű családok esetében igen gyakran összekeverték az anyakönyv bejegyzésekben. Ennek oka az volt, hogy mindkét név viselője a köznapi szóhasználatban csak mint Lene, Leni volt szólítva, és ha a pap nem tudta, hogy a megnevezett asszony mely névre lett keresztelve, neki kellett eldöntenie, hogy a házasságkötésnél, halálnál vagy a nő gyerekei keresztelésénél mit ír be keresztnévként. Horribile dictu, esetleg

maga a név viselője sem tudta pontosan, hogy vajon mi volt az ő „hivatalos” neve ...), Baján született 1721-ben, ugyanott halt meg 1765-ben, először Ignaz Czimburg, majd, annak korai elhalálozását követően, Josef Zepf házastársa volt. A középső nővér, Elisabeth (1727-1750), Paul Herzog halázmester neje volt, fia, Andreas Herzog halázmester javára Jelky András rendelkezett is a végrendeletében (ld. alábbi kép)

Kép forrása:

<http://www.archivportal.arcanum.hu/kozos/opt/a141113.htm?v=pdf&q=WRD%3D%28jelleke%29&s=SORT&m=0&a=rec>

(Budapest Főváros Levéltára • Kihirdetett végrendeletek • IV.1002.y - Buda Város Tanácsának iratai. Végrendeletek, HU BFL - IV.1002.y - 1783 - I.1061)

A Johann Georg nevű báty, Budán nyert polgárjogot, szintén szabómester volt, továbbá Hevesi regényéből (is) ismert, hogy egy további idősebb fiútestvér Bécsben lett császári és királyi ruhatári szabó.

A Hevesi Lajos által írt könyv szerint ezt a bécsi szabót a család Jóskaként emlegette. A regényben felbukkan még a legkisebb fivér, Bélus neve is. Nos, mindkettő – de különösen Bélus – az írói fantázia terméke. Bélus egyébként a háború utáni, az ifjúság részére átdolgozott regényből ki is maradt már. E személy említését, akárcsak a család magyarságára vonatkozó kitételeket egyrészt a regény születésének korszaka, másrészt a szerző származása¹ befolyásolta, hiszen a kiegyezés utáni Magyarországon a nemzeti ébredés igen erős volt, ezen belül is az asszimilálódó nemzetiségek illetve zsidók magyarabbak akartak lenni a magyarnál. Béla tehát nem létezett. És Jóska? Azaz, ahogy Hevesi regényében a cégtábláján áll: „Joseph Jelky, császári és királyi ruhatári szabómester”?

Érdekes módon engem régen is az izgatott, hogy ki is volt Andrásnak az a testvére, akihez ő elindult Bécsbe, hogy – mai kifejezéssel – szakmai gyakorlatot szerezzen. Ha végignézzük Jelky György gyermekeinek sorát,

¹ Hevesi Lajos (Heves, 1843 – Bécs, 1910) eredeti neve Löwy. Forrás: Magyar életrajzi lexikon I. (A–K). Főszerk. Kenyeres Ágnes.: Akadémiai Kiadó. Budapest 1967.

akkor megállapíthatjuk, hogy József nevű fia nem volt, illetve volt egy Franz Josef, azaz Ferenc József, aki azonban csak két évvel volt idősebb Andrásnál, és egyáltalán nem biztos, hogy a kettős neve közül a Józsefet használta.

Lehet, hogy akkor az sem igaz, hogy Jelky András a testvéréhez ment Bécsbe? De hiszen a különböző életrajzok ezt mindig kiemelik, sőt Hevesi Lajos regényében az is szerepel, hogy a Szent István templommal szemben van a műhelye, egyébként is logikus, hogy egy fiatal szabólegény ne teljesen az ismeretlenbe menjen a szakmát kitanulni!

Ez volt tehát a kiindulási pont. Meg kell keresni a Jelky szabómestert Bécsben.

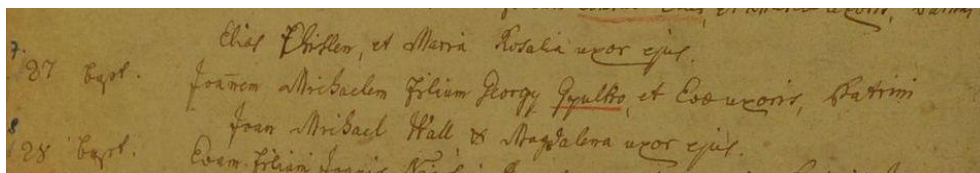
Ausztriában a családfakutatás az utóbbi években erőteljesen digitális alapokra helyeződött, több adatbázis, különböző szerveződések találhatóak az Interneten, illetve az anyakönyvek digitalizálása és a világhálón a közkinccsé tétele is igen előrehaladott.

A geanteam.at nevű honlap az egyik legátfogóbb az Internetes források közül. Egyebek mellett tartalmaz egy sokak önkéntes munkája által létrehozott adatbázist, amiben kiemelten vannak jelen a bécsi katolikus anyakönyvek indexei. Ez azt jelenti, hogy – messze nem teljes körűen – egyes családnevekre rákeresve, a kutató kap egy adatsort, hogy melyik plébánia melyik anyakönyvében, melyik lapon fordul elő a keresett név.

Itt kerestem rá először a Jelky, Jelka névre – több egyéb változatot is figyelembe véve. Percek alatt megtaláltam egy gyanús adatot, mely szerint Johann Michael Jelka 1750-ben Bécsben, a Szent István templomban házasodott. Emlékezzünk csak: a szabómester műhelye a Szent István templommal szemben van a regény szerint!

Volt is ilyen nevű testvére Jelky Andrásnak, Johann Michael 1723. január 27-én lett keresztelve Baján, a német-magyar (ma belvárosi) plébánia templomában, a családneve az anyakönyvben: Gyulko (ennek ellenére a személyazonosság kétségtelen a szülők és a keresztszülők neve alapján).

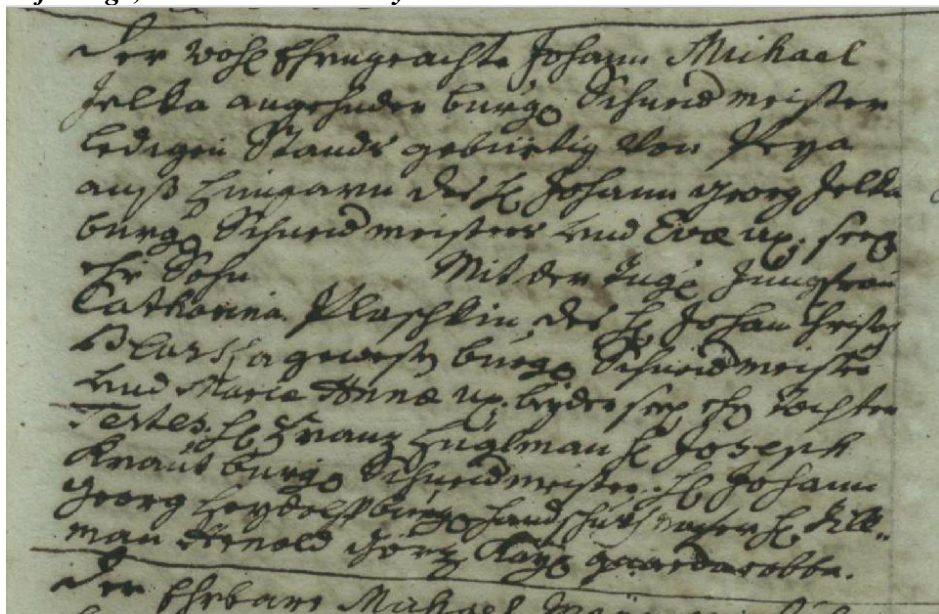
És említi őt Solymos Ede is, amikor ezt a testvért is tanúnak akartk egy vitás ügyben idézni.

Ezek után nem volt más hátra, mint az eredeti anyakönyvi bejegyzést megnézni. Tekintettel arra, hogy a Bécsi Érsekség anyakönyvei jórészt már digitalizálva vannak, ez nem volt nehéz dolog. Ezek az anyakönyvek a matricula-online.eu portálon tekinthetők meg.

A feltételezésem igaznak bizonyult. A házassági bejegyzés szerencsére elég sok információt tartalmaz ahhoz, hogy kétséget kizáróan kijelenthessem, Jelky András testvérét, a bécsi szabómestert találtam meg. A bejegyzés német nyelvű *ld. kép*. A fordítás a következő:

„Az igen nagyrabecsült Johann Michael Jelka ... polgári szabómester, nőtlen állapotú, bajai születésű Magyarországról, a Johann Georg Jelka, polgári szabómester és Éva felesége... fia ... az erényes hajadonnal, Catharina Plaschka-val, Johann Christoph Blaska, volt polgári szabómester és felesége, Maria Anna... leánya.”¹

¹ „Hosszú esztendők teltek el azóta, hogy utoljára otthon járt Magyarországon - látogatóban, amiből bizony házasság lett egy szép szemű bajai kislánnyal -, azóta senkit sem látott az övéik közül.” (Hevesi). Hát bizony, ez sem igaz.

Megállapítható tehát, hogy minden adat egybevág, érdekesség, hogy Baja város neve „Peya”-ként van írva, ami mutatja azt is, hogy a völegény német anyanyelvű volt, ezen a nyelven mondta a születési helyének nevét is.

Három tanú is volt, mind szakmabéli: Johann Kraut, polgári szabómester, Johann Georg Heydolf, polgári kesztyűkészítő, Arnold Rillman, kir. cs. ruhatári szabó. Ez az utolsó szakma érdekes, és jelentőséggel is bír Johann Michael életében. Sokféleképpen írták le ezt a foglalkozást, a lényege az, hogy a császári udvar valamelyik tagja ruhatára részére készített ruhákat, akinek ez volt a foglalkozása.

Johann Michael Jelka ekkor még polgári szabómester volt (de már mester!), ami egyszerűen azt jelenti, hogy minden fizetőképes bécsi lakos számára elérhető szabó volt, nem egy adott kör, a császári, királyi udvar számára dolgozott.

Ezek után már könnyű volt felderíteni Johann Michael Jelky életének genealógiai eseményeit.

Első feleségétől hét gyermekét találtam: Josef (1750), Franziska Theresia (1751), Johann Georg Leopold (1752), Johann Michael (1754), Maria Elisabetha Franziska (1755), Maria Anna (1756), Josef Karl (1759)

Katharina Jelky születet Plaschka 1760. július 19-én meghalt, mindössze 34 évesen.

A megözvegyült Johann Michael Jelky újra megnősült, a gyászév elteltével 1761. szeptember 13-án Margaretha de Larondeur-t vezette oltár elé, ugyancsak a székesegyházban. Az új feleség a lotharingiai Commercyben született 1742 körül. Ez a városka Meuse megyében van Lotharingia azon részén, aminek francia volt a lakossága, amint ezt az asszony családneve is mutatja. Édesapja, Carl de Larondeur (sokszor nincs is a „de” szócska feltüntetve), császári -királyi lakáj, illetve más bejegyzés szerint testőr (Drabant, azaz darabont) volt. Véltetően Lotharingiai Ferenc császár udvartartásával érkezett ő is a bécsi udvarba.

Sajnos, ez a kapcsolat nem hozott a változatosság kedvéért egy kis francia vért a Jelky családba, mert a hét évig tartó frigy gyermekáldás nélkül maradt. Margaretha 1768. június 28-án meghalt.

Harmadszor is anyáról kellett gondoskodni a Jelky-árváknak. 1770. szeptember 30-án a szokott helyen Johann Michael Jelky feleségül vette Susanna Hörmär-t, Johann Peter Hörmär polgári sátorszabómester leányát. Ebből a kapcsolatból négy gyermek született: Ignaz Michael (1773), Eleonora (1775), Maria Anna (1776), Barbara (1778).

Amióta először találkoztunk Johann Michael Jelkyvel Bécsben, megváltozott a munkája is. Megjegyzem, 1759-ben, Josef Karl nevű fia születésekor még polgári szabómester volt a keresztelési bejegyzés szerint, azaz 1754-ben, amikor a Hevesi-féle regény szerint Bécsbe érkezett Jelky András, nem volt még udvari ruhatári szabó a bátyja. 1761-ben, második házasságkötésekor azonban már nem polgári szabómester, hanem „kays.-königh. Quardarobe bey Ihro köngl. Hochheit der vermählten Erz-Herzogin”. Azaz ő is császári és királyi ruhatári szabó lett, a férjezett főhercegnőnél. Lehet, hogy éppen az első esküvőjének tanúja, Arnold Rillman ajánlotta be, vagy őtöle vette át a státuszt, bár nyilvánvaló, hogy több ilyen gardróbos volt a császári udvarban. Egyes források szerint a főhercegnők minden napra új ruhát húztak, a használtat pedig megkapta valamelyik udvarhölgye, illetve a ruha alapanyaga maradt csak meg és a rávarrott díszítéseket cserélték. Hogy ki lehetett a főhercegnő, akinek a szabója volt, arra csak következtetni lehet. Kizárásos alapon azonban nem lehet más, mint Bourbon-pármai Izabella, a későbbi II. József császár felesége, akivel a trónörökös 1760. október 6-án kötött házasságot. Rajta kívül akkor nem volt más beházasodott főhercegnő, de olyan született főhercegnő sem, aki már férjnél volt. Úgy nézzük tehát a mellékelt festményen a főhercegnő ruháját, hogy az valószínűleg részben vagy egészben földink, Johann Michael Jelky alkotása. A képet ugyanis már a császári udvarban festette Martin van Meytens (1695-1770) udvari festőművész.

Az új környezet hatása megmutatkozik a szabómester társadalmi kapcsolataiban is. Polgári szabómesterként még egy másik ilyen szabómester lányát vette el. Udvari alkalmazásban már ebből a környezetből nősült, a házassági tanúi is ilyenek voltak: 1761-ben Ludwig de Feulle cs.-kir. kamarai szolgáló (Cammerdiener), ugyancsak Izabella főhercegnő mellett, míg 1770-ben Joseph Lahr, udvari nyeregkészítő és Dominic Ossella „ein Sollicitator”, azaz ügyvédsegéd. Egyedül Franz Beda, polgári kesztyűkészítő, aki az 1761-es házasságkötés másik tanúja, van a „külső” világból. Az 1770-es házasságkötéskor Jelky foglalkozása még „Hoffgarderobe” volt, de már nem tudni, kinek a személyéhez kötődött a munkája. Meglehet, Izabella főhercegnő halálával (1763), már nem kifejezetten egy személy mellé volt rendelve, hanem – mint Hevesi (vagy csak Czibor?) írja: „katonai uniformisok különleges formái, hajtókái, gallérjai” kerülte ki a keze alól.

Fenti kép: Bourbon-Pármái Izabella, férjezett osztrák főhercegnő.

Forrás: <http://artsalesindex.artinfo.com/asi/lots/4441161>

A legnagyobb érdekesség számomra a bécsi forrásokban az, hogy a legelső házasságkötése kivételével, Johann Michael mester és utódai neve következetesen Jelkynek van írva, illetve ennek különböző írott formái, mint Jelcky, Jelki, Jelcki, Jelkhi. Elgondolkodtató, hogy miért éppen ebben a német környezetben rögződött ez a magyarosnak tűnő forma. Egy kiváló kollégámmal erre nézve van elméletünk, de még kidolgozást, illetve sok bizonyítékot igényel. A lényeg az, hogy dr. Pusztai Gábor megállapításával ellentétben igenis elterjedt a Jelky név a családban, jóllehet magára Jelky Andrásra nézve nincs írott forrás, ami ezt mutatná. Feltételezhető, hogy amikor Jelky András

hazatért a holland gyarmatokról, és egy darabig Bécsben tartózkodott, akkor a testvére által használt névváltozatot alkalmazták rá nézve is. Így szerepel már az 1791-es Sándor-féle életrajzban is, ami valószínűleg egy korábbi, német nyelvű beszámoló fordítása. Nem mintha nagy jelentősége lenne ugyan a névváltozatnak, hiszen a XVIII. században – egységes helyesírás, illetve állandó személyi okmányok híján – még messze nem rögzültek az egyes családok nevének írásmódjai. Tehát a neveket úgy írták le, ahogy gondolták, értették. Mindenesetre nyugtasson meg mindenkit a sok bécsi adat, hogy Jelky András illetően családneve nem légből kapott.

Tudjuk, hogy Jelky András, azaz Andreas Jellecke nagy vagyona tett szert házassága és gyarmati hivatali pozíciója alapján. Vajon mennyire lett vagyonos Johann Michel Jelky mester? Erre csak következtethetünk. Nyilvánvalóan egy udvari szabó jövedelme biztosabb volt, mint a „polgári” társaié, hiszen fizetőképesebb volt a megrendelő. Lehet, hogy az udvari levéltárban, Bécsben lehetne is számlákat találni az elvégzett munkákról. Ilyen mélységig azonban nem kutattam. Tény azonban, hogy az 1770-es években Johann Michael Jelky háztulajdonos volt, ami nem volt kis dolog. A források szerint¹ 1778-ban és 1779-ben is a Wieden 71. számú ház tulajdonosa volt, ez a „Zwey Löwen Gasse”-n azaz a Kétoroszlán utcában állt. Nem sikerült egészen pontosan beazonosítanom a helyet, az bizonyos, hogy a mellette levő ház a „Zur goldenen Kugel”, azaz „Az arany golyóhoz” volt címezve (akkoriban a legtöbb bécsi ill. elővárosi ház valamilyen táblát viselt, amin a ház

1

- Verzeichniß der in der Kaiserl. Königl. Haupt- und Residenzstadt Wien, sammt dazu gehörigen Vorstädten, und Gründen, befindlichen numerirten Häusern derselben Eigenthümern, und deren Conditionen, Schilderen, Gassen, Grund-Obrigkeiten, Pfarreyen, und derzeit Bezirksaufsehern : auf das genaueste nach denen Grundbüchern entworfen / Von Franz de Ponty Erschienen in Wien : gedruckt bey Johann Joseph Jahn, 1779
- Verzeichniß der um die k. k. Haupt- und Residenzstadt Wien befindlichen Vorstädten, Gründen, Gassen, numerirten Häuser, Innhaber und ihrer Schilder
Wien : bey Joseph Anton Edlen von Trattnern, 1778

Ezek és még sok más hasonló mű megtalálhatók a Wienbibliothek im Rathaus (Bécs-könyvtár a Városházán) digitalizált könyvállományában a

<http://www.digital.wienbibliothek.at/> címen

beazonosíthatósága kedvéért egy kép volt ábrázolva). Mivel ma a „Zur goldenen Kugel”, egy 1838-ban épült háromemeletes bérház, két telket foglal el, vélelmezem, hogy Jelky telke is ezen a helyen állt.

A „Zur goldenen Kugel”(Wiedener Hauptstraße 40-42) az 1950-es években. Figyeljük meg a mellette levő házat. talán ilyenek álltak ott Jelky korában.

Forrás:

https://www.wien.gv.at/wiki/index.php/Zur_goldenen_Kugel_%284,_Wiedner_Hauptstra%C3%9Fe_40-42%29

1786-ban azonban már nem szerepel Wiedenben háztulajdonosként. a halálakor pedig lacíméül Landstraße 221 számú ház volt bejegyezve. A háztulajdonosok jegyzékeit áttekintve nem leltem benne a Jelky nevet, így valószínűleg már csak bérlő volt.

Tudjuk, hogy Baján fiágon kihalt a Jelky-család, így a név is. (Érdekes lenne látni, melyik formája rögzült volna idővel...) Továbbélt-e a név Bécsben? Erre a kérdésre nem adható egyértelmű válasz. Bécsben és elővárosaiban (a ma már a város részét képező, akkoriban még külön közigazgatású, de a várossal gyakorlatilag összenőtt települések) több tucat

plébánia volt, családok tagjai szerteszéledtek, maga Johann Michael sem a belvárosban élt, hanem a Wieden, majd a Landstraße nevű (egyébként egymással szomszédos) elővárosokban. Ezeknek a plébániáknak az anyagai nincsenek mind indexálva, gyakorlatilag bármelyikben felbukkanhat egy-egy Jelky leszármazott. Így 1821-ben Altlerchenfeldben meghalt 29 éves korában egy Carl Jelky nevű cipészlegény, aki – érdekes módon – lutheránus volt. Nős volt, de ugyanazon plébánia anyakönyvében nem leltem meg a házasságkötését, így nem tudom, ki lehetett az apja. Kora alapján akár Johann Michael unokája is lehetett volna, akinek volt is egy Josef Karl nevű fia, de semmi nem bizonyítja, hogy az ő gyermekéről van szó. Ez ellen szól a más felekezethez való tartozása is. Talán csak véletlen névazonosságról van szó.

1820-ban meghal egy Andreas Jelky nevű szabómester, 66 éves volt. Éppen lehetne Johann Michael fia, a szakmája is ugyanaz, csakhogy nem volt ilyen nevű gyermeke. Ha kiszámítjuk az életkorából a születési idejét, 1754 jön ki. Abban az évben született június 24-én az ifjabb Johann Michael. Előtte 1752. november 15-én Johann Georg Leopold, utána meg 1755. augusztus 7-én Maria Elisabetha Franziska. Nem fér tehát közéjük még egy szülés. A tapasztalat azt mutatja, hogy a XIX. század előtti időszakban nem feltétlenül volt pontos a halotti anyakönyvben megadott életkor, több év eltérés is lehetett esetenként, néha egész extrém példák is vannak. Azonban akárhogy is nézzük, ez az Andreas nem fér a többi gyerek közé.

Ennek az Andreasnak egy Johann nevű, 11 hónapos fia halt meg 1785-ben, de sem házasságkötésről, sem további gyerekek születéséről nem leltem adatokat. Talán majd idővel.

A Johann Michael Jelky harmadik házasságából származó Ignaz Michael Jelkyről azonban még találtam adatot. Sajnos, nem túl előremutatót. 1795-ben megházasodott, majd 1801-ben meghalt. Mindkét esemény a bécsi invalidusok házában lett anyakönyvezve, tehát vélhetően hadirokkant volt, a foglalkozásaként „Spielmann” azaz zenész volt megadva, tehát vagy vándormuzsikus, vagy katonazenekari tag. Utódairól nincs adatom.

Érdekesség viszont, hogy az 1770-ben 20 esztendősen Bécsben elhalálozott Franz Xaver Jelkyről szóló halotti anyakönyvi bejegyzés szerint az ő apja Johann Georg Jelky, budai városi bírósági esküdt (Stadtgerichts Assessor zu Ofen) volt. Nem tudok másra gondolni, hogy ez a Johann Georg a Baján 1725. március 4-én születettel azonos, azaz Jelky András egy másik testvéréről, illetve az unokaöccséről van szó. Ugyancsak a Solymosi Ede által feltárt peres iratból tudjuk, hogy az ifjabb Johann Georg Jelky Budán a hatos

tanács tagja, ez hasonló lehet, mint a bécsi anyakönyvben írt pozíciója, hiszen a bíróság bizonyosan nem a mai értelemben vett bíróságot jelenti, hanem egy helyi közigazgatási jellegű testületet vö. bíró, mint a mai polgármester Nem véletlen, hogy András hazatérte után Budán telepedett le, hiszen közeli rokonsága volt ott. Ez tehát újabb feladatot ad. Bécs után Budán is fel kell deríteni a Jelky család leszármazottait. Bécsben még egyszer felbukkan Georg Jelky, mint a bécsi egyetem hallgatója 1760/1761-es tanévben. Nem tudni, vajon ő volt ez a budai bírósági esküdt, hisz szabó volt. Ugyanebben a forrásban egy Josef Jelky is felbukkan az 1768/69-es évben.¹

Johann Michael Jelky bécsi szabómesterről többet már nem sikerült kiderítenem sem anyakönyvi, sem más, rendelkezésemre álló forrásokból. 1793. április 2-án halt meg, tisztos kort megélve, 74 (valójában csak 69 évesen), halálát a landstraße-i Szt. Rókus plébánia anyakönyvébe jegyezték be. Foglalkozásául ekkor már ismét polgári szabómester volt írva.

Sterb							Krankheit und Todesart.
Zeit des Sterbens.	Wohnung und Nro. des Hauses.	Namen des Gestorbenen, und dessen Kondition oder Ka- rakter, allenfalls Karakter des Ehegatten oder Vaters.	Religion. Ehestand.	Geschlecht. Geburtsort.	Lebensjahre.		
1793 Linz			5	4	1		
1793	Landstr.	Jan 3. Hofen, ausfind geb. im Enns, Wien im Land	1			74	

A rengeteg új adat megannyi újabb kérdést, megoldandó feladatot jelent. Állok elébe, s remélem, tudósíthatok még sok-sok érdekességet a Jelkyk szerteágazó családjának tagjairól.

¹ **Die Matrikel der Universität Wien** Im Auftrag der Universität Wien herausgegeben von Kurt Mühlberger - Archiv der Universität Wien - VIII. Band 1746/47–1777/78 Bearbeitet von Ulrike Denk, Nina Knieling, Thomas Maisel und Astrid Steindl 2014 Böhlau Verlag Wien Köln Weimar ISBN 978-3-205-79463-9 pdf. formátumban letölthető: <https://fedora.e-book.fwf.ac.at/fedora/get/o:417/bdef:Asset/view>

Dr. Pencz Kornél:

REJTETT NÉMETEK MAGYARORSZÁGON

Nemere István, író

Közismert, hogy itt a Kárpát-medencében alig lehet találni valakit, akinek tiszta magyar ősei lennének, még ha azt a sok, már eltűnt, a magyarságba beovadt népcsoportokat, mint a jászok, kunok, besenyők, szintén beleszámítjuk. Ugyanígy azonban tény az is, hogy szintén alig akadnak olyan családok, amelyekben alapos kutatás eredményeképpen ne lehetne felfedezni legalább egy csepp német vért. Mégis mindig újra meglepődöm, amikor valakiről kiderül, hogy német származású. Ez nem jelenti persze azt is, hogy ezek a személyek a magyarországi németséghez tartozónak vallják magukat, ez nem is várható el azoktól, akik – talán már a dédszülei generáció óta – vegyes házasságból születtek, érdekes módon azonban mégis sok ismert személy, amikor az őseiről beszélfontosnak tartja megemlíteni, ha azok „svábok” voltak. Ezennel egy új sorozatot bocsátok útjára, melytől azt remélem, hogy kutatótársaimnak is meglepő érdekességeket fog tartalmazni.

Nemere István jól ismert író Magyarországon, aki számtalan álnév alatt is több mint 500 könyvnek a szerzője, elsősorban fantasztikus történeteiről vált ismertté, de tulajdonképpen sok más témakörben is vannak regényi, bovellái, illetve tudományos igényű művei.

Nekem már régóta feltűnt, milyen egyedi nevet visel, amely jól cseng, és jelentése szerint egy erdélyi szélfajtát takar. Mindig azt gondoltam, hogi felismerem, ha egy név magyarosított, de ebben az esetben nem is gondoltam erre.

Az író honlapján (www.nemere.hu, egyben a fénykép forráshelye is) olvasható tőle egy életrajz is, melyben megemlíti az őseit is:

„Másik nagyapám eleki sváb származék, aki 1916-ban (apám ekkor három éves volt) eltűnt a Piave mellett, a világháború borzalmaiban. Nagyanyám hét gyerekekkel maradt egyedül, de felnevelte őket. Igaz, nem volt könnyű dolga. Mint a mesében: csak a legkisebb fiút tudták taníttatni. Nagy szerencsémre éppen ő lett az apám. Nemere (azelőtt sokáig, velem együtt: Niedermayer) Ferenc Pécssett járta ki az orvosegyetemem...”

Nem véletlen tehát, hogy írói álneveinek egyike Stefan Niemayer volt.

A Niedermayer a békés megyei Elek község legrégebbi német családjainak egyike volt. A település története tagunk, Ament Andor Miksa több kiváló önyvében feldolgozásra került, sőt létezik egy családkönyv is (Johann Schimpl: Sippenbuch für die Gemeinde Elek 1734-1946.)

Ezek segítségével röviden az alábbiakat tudtam megállapítani.

A nemzetség ősatya Johann Niedermayer, foglalkozására nézve kovács, aki 1732-ben Gerolzhofenből (Unterfranken) vándorolt Elekre és 1783-ban 80 esztendősen ott is halt meg.

E számban a magyar-német ill. német magyar fordításokat készítették:

Bakonyi Andrea, Kiss Dorottya, Amrein Ilona, dr. Pencz Kornél.

Felhívjuk tagjainkat, hogy amennyiben lakó- vagy származási helyükön segítséget tudnak nyújtani egyesületi találkozó megszervezésében, jelentkezzenek.

Feltétel, hogy 50-70 személy részére elegendő hely legyen, valamint az étkezési lehetőség biztosított legyen.

Jelentkezni az egyesületi találkozókon személyesen, vagy írásban dr. Pencz Kornél elnöknél lehet a kornelpencz@gmx.net címen.

Szeretnénk, ha találkozóinkat hosszabb időre előre meg tudnánk tervezni, hogy a tagjaink az egyéb programjaikat ennek megfelelően tudják alakítani.

Új tagok / Neue Mitglieder
2014. szeptember óta/ seit September 2014

172	Tóthné Czimmer Ágnes	4242 Hajdúhadház, Kölcsy u. 15.	06-52-384-268 06-70-9470-110, 06-30-507-5242	czimmer55@gmail.com
173	Baranyi Elek	1081 Budapest, Szilágyi u. 3. fszt. 2.	06 20 313 22 45	elek.baranyi@gmail.com
174	Dr. Volner János	2011 Budakalász, Jankovics u. 12.	06 26 341 454 06 70 226 8253	volner44@t-online.hu

10 éve az AKuFF tagja /
Seit 10 Jahren AKuFF-Mitglieder:

098 Feketéné Ziegler Ágota

ebből 5 éve egyesületi titkár / davon seit 5 Jahren Vereinssekretär

Vergelt's Gott!

Nachruf / Gyászjelentés

Bocsárdi Szilárd (1957. május 26. – 2015. január 19.)

2015. januárjában letaglózó hírt kaptunk. Bocsárdi Szilárd, akit 13. éve hűséges tagunk volt, tragikus hirtelenséggel meghalt.

Felesége, Bocsárdiné Herlett Mária után lépett be az egyesületünkbe, s bár mint családfakutató inkább csak szemlélője volt imádott hitvese munkájának, de érdekelte ez a téma is, mint annyi minden más. Rendszeresen járt találkozóinkra, mindenki kedvelte közvetlensége, s az miatt, hogy minden beszélgetés témájában felkészült, nagy tudású partner volt.

Mi egy kiváló személyiséget veszítettünk el, de a családja vesztesége felfoghatatlan. Szulokon, felesége családi sírjában lett eltemetve, az AKuFF-ot Virth József tagunk, volt szuloki polgármester képviselte.

Bocsárdi Szilárd emlékét megőrizzük!

